

Jordi Borja, enmig, participant a la sessió inaugural. Presentaven Pau Viciano, a la dreta, i Gustau Muñoz.

La multiculturalitat, un punt de partida

La cinquena edició del Congrés de Pensament ha aportat una visió crítica sobre l'aparició de la societat multicultural, que sembla més una condició provocada pels efectes de la globalització econòmica, social i cultural, que una situació ideal de convivència entre cultures diferents.

La paraula globalització plana sobre la majoria d'anàlisis que sobre la realitat social, econòmica, política i cultural es fan avui dia. La transformació d'un món que s'arrela sota la forma de l'estat-nació i sota unes fronteres polítiques que delimiten l'espai geogràfic on viuen els seus ciutadans, queda ara en qüestió per la dinàmica de la globalització. Possiblement, el fet més destacat, i que podem observar a les nostres ciutats, és l'arribada d'un contingent d'immigrants que professen i parlen cultures i llengües d'allò més divers. És difícil pensar a

hores d'ara que la presència de població de l'Àfrica subsahariana, de Llatinoamèrica o d'Àsia, a ciutats com Barcelona o València, pugui sorprendre ningú, o que pugui ser motiu de conversa a la carnisseria o botiga del barri. Aquesta és una de les conclusions a què ha arribat la cinquena edició del Congrés de Pensament que acabà la setmana passada en el marc dels vint-i-vuitens Premis Octubre, celebrats a la ciutat de València. En aquest sentit es manifestava Miquel Siguan, de l'Institut de Ciències de la Educació de la Universitat de Barcelona (UB), en la

taula dedicada al "Multiculturalisme versus exclusió social". Siguan va advertir que s'estan donant casos com el de França, on l'existència dels immigrants provinents de les antigues colònies del nord d'Àfrica supera, com a col·lectiu, els bretons partidaris de la independència. Ja a la sessió inaugural del congrés, l'historiador i professor de la Universitat de València Pau Viciano justificava la realització d'unes jornades dedicades a la identitat i a la ciutadania pel fet que la globalització ha transformat aquests conceptes i els posa ara davant dels ulls

d'una societat multicultural. En la mateixa sessió, el geògraf urbanista i expert en temes d'ordenació i planificació urbana Jordi Borja advertia de l'aparició de diferents *status* de ciutadania a les nostres ciutats. Així, no són ciutadans tots els qui viuen a la ciutat i no tots tenen els mateixos drets. Cinc són les categories establertes per Borja: els residents legals nacionalitzats al mateix país, els qui arriben a la ciutat per motiu de treball o oci, els europeus comunitaris, els no comunitaris però que tenen algun lligam amb el país d'arribada, i finalment aquells que no disposen de cap cobertura legal (els "il·legals"), sense cap vincle ni dret reconegut. La ciutat és, per a Jordi Borja, l'escenari on es manifesten els principals conflictes de la societat multicultural. Però el concepte de multiculturalisme comporta grans confusions, com explicava a la taula rodona que portava com a títol "Multiculturalisme i cultures nacionals", el sociòleg i professor de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) Salvador Cardús, que va criticar el concepte de societat multicultural que proven de vendre els organismes oficials. Així, segons Cardús, les festes per la multiculturalitat que organitzen molts ajuntaments sols es fixen en les produccions materials finals de les cultures que es presenten, els productes típics o la gastronomia de cada lloc. La multiculturalitat es converteix en una fira de productes per a turistes i no s'analitza des del punt de vista sociològic. Sense un sistema de comunicació que permeti als immigrants acceptar la societat on viuen, no es pot parlar de societat multicultural. És, en tot cas, un punt de partida i la resposta hauria de ser el desenvolupament d'una cultura nacional en què la ciutadania siga el mecanisme d'integració; dotar dels drets socials necessaris tots aquells que viuen en un mateix territori perquè es puguin sentir identificats amb la societat on viuen.

Drets individuals i drets col·lectius. En aquest sentit va intervenir Núria Vives, membre de SOS Racisme, que va denunciar el projecte de reforma de la llei d'estrangeria, que corre el perill de crear un *apart-*

Salvador Cardús. Moment de la taula "Multiculturalisme i cultures nacionals".

heid jurídic perquè no crea un únic model de ciutadania que incloga tant els habitants de l'estat com els immigrants que vénen a treballar.

Un altre dels temes derivats de l'aparició de la societat multicultural és el debat al voltant dels drets individuals i els drets col·lectius. Per a Ferran Requejo, catedràtic de Ciència Política a la Universitat Pompeu Fabra (UPF), l'aparició dels estats-nació i les revolucions francesa i nord-americana van provocar un concepte homogeni de ciutadania que va excloure els drets de les cultures minoritàries. Per això, l'aparició de la societat multicultural obli-

ga a donar una nova resposta des de la teoria de l'estat. A l'estat espanyol, on conviuen diversos grups nacionals, cal plantejar-se les possibilitats de transformar l'estat de les autonomies després de vint anys de la seua aprovació. Quatre són els possibles futurs dibuixats per Requejo: la continuïtat de l'actual marc autonòmic, un segon marcat pel desenvolupament d'un federalisme un nacional, un tercer que seria l'establiment d'un federalisme plurinacional, i un quart futur i darrera possibilitat que vindria donat pel model quebequès de la sobirania-associació. Requejo aposta pel tercer com a desitjable per a les necessitats dels Països Catalans.

Finalment, a la darrera sessió, "Tolerància: un concepte polèmic", Xavier Rubert de Ventós, catedràtic de l'Escola d'Arquitectura de Barcelona i autor del llibre de recent aparició *Catalunya: de la identitat a la independència*, introduïa la problemàtica de la tolerància envers els grups minoritaris, que, al seu parer, realitzen una funció bàsica per a la societat, que tolera els mateixos grups que exclou perquè hi fan un paper que els grups hegemònics de la societat no volen desenvolupar. Aquest era el paper de l'església medieval, que condemnava la usura però acceptava el diners dels jueus, o el dels immigrants que s'ocupen ara de les feines que ningú no vol fer.

Pau Caparrós

RAFA GIL

Manuel Alcaraz i Ferran Requejo. Imatge de la sessió "Drets individuals, drets col·lectius i ciutadania".